Ed. **395. Nefndarálit**

um frv. til fjárlaga fyrir árið 1926.

Frá fjárveitinganefnd.

Þegar fjárlagafrv. var afgreitt til efri deildar, var það orðið allólíkt frv. stjórnarinnar. Tekjubálkurinn hafði verið hækkaður um 930 þús. kr., en þó var hækkunin á gjaldaliðunum enn meiri. Í stað tekjuafgangs, þótt lítill væri, sem gert var ráð fyrir í frv. stjórnarinnar, skilaði neðri deild frv. með 356859,63 kr. tekjuhalla. Þó er þess að geta, að hækkanir neðri deildar, sem námu alls um 1300 þús. kr., voru ekki eyðslufje nema að hálfu leyti, þar sem 600 þús. kr. af þeirri upphæð eru lagðar frá til greiðslu skuldar ríkissjóðs við landhelgissjóð.

Þar sem frv. var nú orðið þannig, íhugaði nefndin nákvæmlega og ræddi á fundum sínum, hvort unt mundi að lækka gjaldaliðina svo mjög, að þeir færu ekki fram úr tekjuáætluninni. En við henni vildi nefndin ekki hrófla á þessu stigi málsins. Var einkum rætt um stærstu útgjaldaliðina, sem bætt hafði verið í frv., en þeir voru ekki samkvæmt tillögum fjárveitinganefndar neðri deildar, heldur höfðu einstakir þingmenn fengið þá samþykta (landsspítali, heilsuhæli á Norðurlandi, Eiðaskóli).

Ekki gat þó orðið samkomulag í nefndinni um að nema í burtu alla þá hækkunarliði, sem einhverju munaði, og ekki heldur um neinn einstakan af þeim stærstu, enda höfðu flestir fengið það atkvæðamagn í neðri deild, að miklar líkur þóttu til, að þeir yrðu samþyktir þar á ný, þótt feldir yrðu nú.

Nefndin hafði því mjög þröngt svigrúm. Annarsvegar var hún einhuga um, að tekjuhallinn á frv. yrði fremur að lækka en hækka, en hinsvegar lágu fyrir henni mörg erindi um fjárveitingar, sem hún þóttist með engu móti geta synjað. Var nefndinni því nauðugur kostur að lækka gjaldaliðina um svipaða upphæð, sem hækkunartillögur hennar námu, og grípa þar niður, sem helst þótti fært. Nema lækkunartillögur nefndarinnar alls 69500 kr., en aftur leggur hún til, að gjöldin verði aukin um 51620 kr. Samkvæmt tillögum nefndarinnar minkar tekjuhallinn því um 17880 kr., og verður þá kr. 338979,63.

Skulu breytingartillögur nefndarinnar nú skýrðar nokkuð.

10. gr.

Fyrsta brtt. er við 10. gr. III. 3., ríkisráðskostnað. Nefndin leggur til, að liðurinn verði hækkaður um 2000 kr. Er þetta launahækkun handa konungsritara, og flytur nefndin tillöguna eftir tilmælum fjármálaráðherra.

12. gr.

Þá flytur nefndin 3 breytingartillögur við 12. gr. 3—5, styrkveitingar til læknisvitjana og læknishalds. Nefndin getur ekki fallist á, að íbúar Kjósarsýslu sjeu þeim mun ver settir en margir aðrir landsbúar, að nein skylda beri til þess að launa sjerstökum lækni til þess að gegna sjúkravitjunum þar, án þess að neitt sje lagt fram á móti. Væri eðlilegast, að hjeraðslæknirinn hjeldi aðstoðarlækni, ef hann er sjálfur ekki ferðafær um alt læknishjeraðið. Nefndin leggur því til, að 4. liður sje niður feldur, en til þess að gera Kjósarbúum nokkra úrlausn ætlast hún til, að í stað þessa verði veittar 500 kr. af 3. lið. Virtist henni nægilegt, að ríkissjóður leggi fram þriðjung kostnaðarins við læknishald Kjósarbúa, og ætti að mega vænta þriðjungs frá hjeraðslækni og afgangsins frá hjeraðsbúum sjálfum.

Nefndin viðurkennir nauðsyn Ólafsfirðinga á sjerstökum lækni. Þó kýs nefndin heldur, að styrkur til þeirra sje ekki sem sjerstakur liður í fjárlögunum, heldur tekinn af 3. lið 12. gr. Af þeim 6000 kr., sem þar eru veittar til læknisvitjana, er ætlast til, að Ólafsfirðingar fái 600 kr. En fáist sjerstakur læknir í sveitina, sem talið er vafasamt, vill nefndin veita 2000 kr. til viðbótar, gegn 2600 kr. framlagi frá hreppnum. Samkvæmt þessu leggur nefndin til, að 4. og 5. liðir 12. gr., samtals 4500 kr., sjeu feldir niður, en 3. liður sje í stað þess hækkaður um í 2200 kr., upp í 8200 krónur.

Nefndin er sammála um það, að nauðsynlegt sje að veita hjeraðslæknum styrk til utanferðar, svo að þeim veitist hægra að færa sjer í nyt framfarir þær og nýjungar, sem gerast á sviði læknisfræðinnar, en þykir rjettara að veita styrkinn ekki á nafn, heldur veita nokkra heildarupphæð árlega í þessu skyni, sem ríkisstjórnin, með ráði landlæknis, úthlutaði þeim hjeraðslæknum, sem sæktu um að fá slíkan ferðastyrk. Nefndin leggur þvi til, að niður sje feldur styrkurinn til Ólafs læknis Lárussonar, en vill orða liðinn svo: Styrkur til hjeraðslækna til utanferða í því skyni að afla sjer nýrrar læknisþekkingar, 2000 krónur. Ætlast nefndin til, að upphæð þessi verði veitt þeim hjeraðslæknunum Ólafi Ó. Lárussyni og Jóni Bjarnasyni í Borgarfjarðarhjeraði, 1000 kr. hvorum. Ólafur sigldi síðastliðið sumar, og fær hann því styrkinn eftir á, en Jón hefir i hyggju að sigla

nú i sumar, svo fremi hann fær styrk þennan. Jón er áhugasamur og góður læknir og hefir mikla löngun til að afla sjer sem mestrar læknisþekkingar, og það því fremur fyrir það, að Borgfirðingar hafa á siðastl. ári reist læknisbústað og sjúkraskýli, sem nú þegar er mikil aðsókn að.

Þess má einnig geta, að þá er Jón læknir sigldi að afloknu embættisprófi, fjekk hann engan styrk til þeirrar farar, svo sem aðrir kandidatar í læknisfræði, því að þá var samningurinn við Dani nýlega genginn í gildi, og því hætt að veita Íslendingum styrk úr Kommunitetssjóðnum, en Sáttmálasjóður, sem nú veitir kandidötum styrk, var þá ekki tekinn til starfa.

Í fjárlögunum fyrir yfirstandandi ár eru Grímsneshjeraði veittar 3000 kr. til byggingar sjúkraskýlis. Hjeraðið hafði keypt konungshúsið við Geysi, sem var eign rikissjóðs, og er álitið, að ríkissjóður hafi ekki grætt á þeirri sölu, en læknishjeraðið haft hag af kaupunum, þar eð kaupverðið var tiltöiulega lágt, og auk þess töluverður sparnaður í flutningi, þar sem húsið var innsveitis.

Nú hefir Nd. við 2. umræðu fjárlaganna samþykt 5000 kr. viðbótarstyrk til sjúkraskýlisbyggingar þessarar; er þá læknishjeraðinu ætlað að fá samtals 8000 kr. Virðist nefndinni þetta tiltölulega of hár styrkur, miðað við styrk þann, sem önnur læknishjeruð hafa borið úr býtum, sem erfiðari aðstöðu hafa i þessu falli, og leggur þvi til, að viðbótarstyrkur þessi verði lækkaður niður í 4000 kr.

Þótt tekið sje svo til orða í frv. um styrk til Heilsuhælisfjelags Norðurlands, að hann sje fyrri fjárveiting, mun eiga að skilja það svo, sem þar stæði fyrri helmingur fjárveitingar. Vill nefndin, að trygging sje fyrir því, að fjelagið geti lagt til jafnt á móti rikissjóðstillaginu, sem samtals verður 150 þús. krónur.

Fyrir tiliögunni um breytingu á athugasemdinni við fjárveitingu til landsspítalans verður gerð nánari grein i framsögunni.

13. gr.

Vegamáiastjóri hefir mælt með því við nefndina, að veittar væru 4000 kr. til þess að framlengja Langadalsveginn yfir nokkurn kafla, sem nú er mjög torsóttur vegur, yfir engjar jarðarinnar Æsustaða, og heita má ófær þegar votviðri ganga. Nefndinni virðist hjer vera um nokkra nauðsyn að ræða, og leggur því til, að þessi tiltölulega litla upphæð verði veitt.

Neðri deild hefir bætt 3 nýjum liðum við styrkina til að halda uppi bygð og gistingu fyrir ferðamenn, nefnil. á Kleppstöðum, í Ytri-Kotum og á Arngerðareyri, 200 kr. á hvorum staðnum hinum fyrtöldu, en 400 kr. á Arngerðareyri. Nefndin getur ekki sjeð, hversvegna það er sanngjarnt, að Arngerðareyri fái helmingi hærri styrk en hvor hinna, og leggur því til, samræmisins vegna, þó að hjer sje um litla upphæð að ræða, að styrkurinn til Arngerðareyrar verði lækkaður niður í 200 kr.

Einkaleyfi Mikla norræna ritsímafjelagsins er á enda í ágústmánuði 1926. Atvinnumálaráðherra hefir óskað eftir beinni heimild i fjárlögunum til þess að gera samning um skeytasamband við umheiminn, og hefir nefndin orðið við þeirri ósk hans. Gerir nefndin ráð fyrir því, að væntanlegur samningur verði með því einu móti, að um árgjald fyrir skeytasambandið verði ekki að ræða, og

leggur hún því til, að í 13. gr. D. I. komi »lokaveiting«, í stað »umsamið árgjald (til 1925)«.

Neðri deild samþykti 3000 kr. fjárveitingu til síma að Núpi í Dýrafirði. Þar sem þessi simi er ekki í simalögum og ekki tekinn upp eftir tillögum landssímastjóra, telur nefndin rjett, að hlutaðeigandi hjerað leggi fram 1/5 kostnaðar, eins og um einkasíma væri að ræða. Landssímastjóri hefir áætlað, að simi þessi muni kosta 3500 kr., og lækkar nefndin því fjárveitinguna um 200 kr., gegn áðurgreindu skilyrði um fjárframlag til móts við veitinguna.

Landssímastjóri hefir farið fram á það við nefndina að hækka styrkinn til aðalskrifstofu landssímans um 2000 kr. Færði hann rök fyrir því, að nauðsyn bæri til, að þetta væri gert. Nefndin vill þvi leggja það til, að umræddur liður verði hækkaður úr 11000 kr. upp í 13000 kr.

Vitamálastjóri fór fram á það við nefndina, að hún breytti röð liðanna undir 13. gr. E, og hefir nefndin fallist á það.

14. gr.

Sóknarnefndir Skútustaðaprestakalls hafa leitað styrks til þess að reisa íbúðarhús á Skútustöðum. Áætlað er, að húsið muni kosta um 20 þús. kr. Fara sóknarnefndirnar fram á 5000 kr. lán úr prestlaunasjóði og 5000 kr. styrk af því fje, sem veitt er til húsabóta á prestssetrum. Þá vantar 10 þús. kr. á byggingarkostnaðinn, og hafa sóknarmenn boðið fram að gjöf 5000 kr., gegn jafnhárri aukafjárveitingu úr ríkissjóði. Var þessu boði tekið af neðri deild, og samþykti hún 5000 kr. fjárveitingu til Skútustaða á sjerstökum lið (A. 7). Jafnvel þótt nefndin viðurkenni, að full þörf muni að húsa á ný staðinn á Skútustöðum, og að sóknarmenn vilji mikið á sig leggja i því skyni, treystir hún sjer ekki til að mæla með hærri fjárveitingu til húsabóta á prestssetrum en þeim 24 þús. kr., sem veittar eru undir A. 6. Leggur hún því til, að fjárveiting þessi verði niður feld að sinni.

Það hefir valdið miklum óþægindum, að ekki hefir verið nægur kostur íslenskra kenslubóka til notkunar við kenslu i Mentaskólanum. Er það hvorttveggja, að það spillir og sljóvgar málskend nemendanna og eykur þeim fyrirhöfn og erfiði, að verða að brjótast í gegnum kenslubækur á erlendum málum. Það ætti og að vera oss metnaðarmái að eignast kenslubækur á íslensku í öllum námsgreinum skólans, þar sem enginn hörgull er hæfra manna til þess að semja þær. Nefndinni er kunnugt um, að kennarar skólans hafa í smíðum kenslubækur í sagnfræði fyrir báðar deildir skólans, og leggur hún til, að veittar verði 2000 kr., er varið verði til að styrkja útgáfu þeirra bóka.

Skólanefnd kvennaskólans í Reykjavík hefir sýnt nefndinni fram á það með rökum, að skólinn komist ekki af með styrk þann, sem hann hefir nú, einkum fyrir þá sök, að hann verður að greiða afarháa húsaleigu. Nefndin vill því leggja til, að húsaleigustyrkur skólans verði hækkaður úr 2000 kr. upp i 5000 kr.

Nefndin vill sömuleiðis leggja það til, að kvennaskólanum á Blönduósi verði veittur 3000 kr. styrkur til aðgerðar á skólahúsinu, sem haldið er fram, að megi ekki dragast lengur. Þarf meðal annars að breyta herbergjaskipun í húsinu, í tilefni af breyttu kenslufyrirkomulagi í skólanum.

Þá hefir nefndin bætt við nýjum lið, til byggingar barnaskóla utan kaupstaða. Samskonar liður var áður í fjárlögum, en hefir nú verið feldur niður um hríð. Hreppsnefnd Ólafsfjarðarhrepps hefir sótt um 5000 kr. styrk til þess að reisa barnaskóla þar í kauptúninu. Fyrir nefndinni lágu brjef frá fræðslumálastjóra og hjeraðslækni þeim, sem hlut á að máli. Lýsir læknirinn ótvírætt yfir því, að hann sje ófáanlegur til að leyfa, að börnum sje kent lengur í húsi því, sem notað hefir verið hingað til. Fræðslumálastjóri telur óumflýjanlegt að reisa skólahús á þessu ári og mælir eindregið með því, að fjárveiting til þess verði upp tekin. Nefndin fellst á, að Ólafsfirðingar eigi sanngirniskröfu til þess að fá styrk í þessu skyni, eins og flest kauptún önnur og sjávarþorp hafa þegar fengið.

Neðri deild samþykti 20 þús. kr. fjárveitingu til hjeraðsskóla í sveitum, með ákveðnum skilyrðum. Nefndin er á einu máli um nauðsyn góðra alþýðuskóla í sveitum landsins. Hinsvegar telur hún ekki rjett, að hver einstök sýsla brjótist i því að koma upp hjá sjer dýrum skóla, með allháum ríkissjóðsstyrk, bæði til byggingar skólanna og rekstrar. Telur nefndin heppilegast, að hver fjórðungur væri sjer um skóla, og að minsta kosti vill hún setja það skilyrði fyrir styrkveitingu úr ríkissjóði, að ekki færri sýslur en tvær standi að hverjum skóla. Leggur hún til, að athugasemdinni við liðinn (B. XIV. 2) sje breytt samkv. þessu.

Við 2. umræðu fjárlaganna í neðri deild var samþykt að veita 5000 kr. til þess að gera sundlaug við Alþýðuskóla Þingeyinga. En við 3. umr. var samþyktur annar liður, að upphæð 1000 kr., sem veittur er til þess að gera nýjar steinsteyptar sundlaugar, með þeim skilyrðum, að laugarnar sjeu hjeraðseign, ríkisstjórnin samþykki uppdrátt og kostnaðaráætlun og fjárveitingin fari ekki fram úr $^1/_5$ kostnaðar. Nefndin telur sanngjarnt, að Alþýðuskóli Þingeyinga sæti sömu kjörum, og leggur því til, að liðurinn i 14. gr. B. XIV. 3 sje feldur niður, en liðurinn XVIII. 4 í sömu grein verði hækkaður úr 1000 kr. upp í 3000 kr.

15. gr.

Fjárveitingin til aðstoðarmanns við Landsbókasafnið var hækkuð i Nd. upp í 3000 kr., að viðbættri dýrtíðaruppbót. Með því móti yrðu aðstoðarmanninum ákveðin hærri laun en 2. bókaverði, og þykir nefndinni ekki rjett, að þingið gangi svo frá þessum lið. Hins vegar sjer nefndin sjer ekki fært að lækka liðinn, en leggur til, að orðalaginu verði breytt á þá leið, að það sje lagt á vald landsbókavarðar, hvernig fjárveitingunni verði varið.

Þjóðmenjavörður hefir meðal annars íarið fram á það, að liðurinn til aðstoðar við safnið verði hækkaður upp í 2400 kr., eins og hann var í fjárlögunum 1924. Verði þetta ekki gert, býst þjóðmenjavörður við að þurfa að grípa til þeirra miður góðu úrræða að láta safnið vera opið færri tíma á viku en það hefir verið að undanförnu. Nefndinni virðist, að þetta megi ekki þannig fara, og leggur því til, með hliðsjón af því, að konur þær, er nú hafa umsjón þessa á hendi, eru alls góðs maklegar, að þessi fjárveiting verði hækkuð um 800 kr.

Í fjárlagafrv. stjórnarinnar eru Þjóðvinafjelaginu ætlaðar 1000 kr. Nú hefir forseti fjelagsins sýnt nefndinni fram á, að fjelaginu væri mikil nauðsyn á að fá styrkinn hækkaðan upp í 3000 kr., þar sem kostnaður fjelagsins til bókaútgáfu yrði miklum mun meiri í ár en að undanförnu. Nefndin sá sjer ekki fært

að samþykkja svo mikla hækkun, en vill leggja það til við hv. deild, að styrkurinn verði hækkaður upp í 2000 kr.

Leikfjelag Akureyrar hefir sent fjárveitinganefndum erindi, þar sem það fer fram á 1200 kr. styrk í fjárlögum. Þar sem nefndinni er kunnugt um, að fjelagið hefir lagt töluvert i sölurnar til þess að fullkomna leikment sína, og hefir tekið til meðferðar nokkur leikrit af betra tægi og farið vel með þau, en beðið þó fjárhagslegt tjón af, vill nefndin mæla með því, að fjelaginu verði veittar 800 kr., gegn 400 kr. framlagi frá Akureyrarkaupstað.

Stjórnin hefir lagt til að veita að þessu sinni 10000 kr. til skálda og listamanna. Fjárveitinganefnd Nd. breytti liðnum á þá leið, að hún lækkaði upphæðina um 2000 kr., en bætti um leið við 2 nýjum liðum: 1200 kr. til Guðmundar Friðjónssonar og 1000 kr. til Jakobs Thorarensens. Voru tillögur þessar samþyktar í Nd., og auk þess tillögur um styrk til tveggja annara skálda, Stefáns frá Hvítadal og Halldórs Kiljan Laxness, 1500 kr. til hvors. Nefndin getur ekki fallist á að veita ákveðna upphæð til skálda og listamanna, er stjórnin úthluti, og samþykkja auk þess sjerstakar fjárveitingar til nokkurra manna úr þeim hóp. Fær hún heldur ekki sjeð neina ástæðu til þess, að þau síðastnefndu tvö skáld fái hærri styrk en aðrir, einkum þeir tveir menn, sem fjárveitinganefnd Nd. taldi ástæðu til að veita sjerstakan styrk. Nefndin telur rjett, að stjórnin ráði yfir öllu því fje, sem veitt er til skálda og listamanna á þessum lið, og leggur hún því til, að b—e liðir í 15. gr. 17 verði niður feldir, en a-liður hækkaður um 2000 kr., upp i 10000 kr. Þó ætlast nefndin til, að Jakob Thorarensen missi einskis í við þessa breytingu, frá því sem Nd. samþykti að veita honum.

Nefndin er hins vegar á þeirri skoðun, að Guðmundur Friðjónsson skipi þann sess meðal þjóðskálda vorra, að bann sje maklegur sjerstaks lífeyris, og leggur hún því til, að honum sjeu veittar 1200 kr. í 18. gr. II. g.

Dr. Helgi heitinn Jónsson ljet eftir sig grasasafn, er hann hafði safnað til og hlúð að alla æfi. Er það mál þeirra, sem til þekkja, að hvergi muni vera til fjölskrúðugra safn íslenskra jurta. Samkvæmt fyrirmælum dr. Helga hefir safnið verið boðið ríkinu til kaups fyrir 10000 kr., og verði andvirðið sjerstök deild i sjóði Eggerts Ólafssonar. Nefndin telur það mikið tjón, ef safn þetta yrði selt til útlanda, og leggur hún þvi til, að það verði keypt og greitt á 4 árum með 2500 kr. á ári. Er henni kunnugt um, að umráðamenn safnsins munu samþykkja þá greiðsluskilmála.

16. gr.

Í fjárlagafrv. stjórnarinnar er styrkurinn til Búnaðarfjel. Íslands 150 þús. kr., og er það 5 þús. kr. minna en 1924, en 10 þús. kr. meira en í núgildandi fjárlögum. Nd. hefir nú hækkað styrkinn um 50 þús. kr., eða upp í 200 þús. kr. Nefndinni virðist hjer vera stigið nokkuð stórt spor, miðað við getu ríkissjóðs og framlag til ýmsra annara stofnana. Telur hún, að starfsemi fjelagsins ætti að vera borgið með 35 þús. kr. hækkun i þetta sinn, og leggur til, að því sjeu veittar 175 þús. kr.

Um mörg ár hefir styrkurinn til hreppabúnaðarfjelaga verið 20 þús. kr. Þingið i fyrra lækkaði styrk þennan niður í 10 þús. kr. Þetta mun hafa verið illa ráðið, þvi reynslan hefir margfaldlega leitt í ljós, að styrkur þessi, þótt i smáum

stíl sje, hefir komið að ómetanlegu góðu gagni, svo að heita má, að hann hafi gert kraftaverk. Hreppabúnaðarfjelögin hafa verið og eru enn þá grundvöllnrinn, hyrningarsteinninn undir allri jarðræktarstarfsemi i landinu, og á þeim grundvelli eru búnaðarsamböndin reist, sem eru öflugustu verkfærin í hendi allsherjarbúnaðarfjelags landsins. Það eru uppörvunaráhrif þessa litla styrks, sem mestu hafa ráðið i stofnun og viðhaldi hreppabúnaðarfjelaganna. Verði því fjelögin svift styrknum, getur afleiðingin orðið sú, að þau lamist og detti að meira eða minna leyti úr sögunni, og er þá grundvellinum raskað. Að þessu athuguðu vill nefndin fastlega leggja til, að styrkurinn verði nú hækkaður upp í 20 þús. kr. eins og hann var í fjárlögunum 1924.

Forstöðumaður efnarannsóknarstofunnar hefir farið fram á, að tekinn sje i fjárlögin liður til áhaldakaupa, og heldur hann því fram, að ekki sje mögulegt að auka notkun rannsóknarstofunnar, nema keypt sjeu, helst árlega, nokkur áhöld til aukningar þeim, sem fyrir eru. Getur forstöðumaður þess, að viðfangsefni stofunnar, þau er þurfi sjerstakrar nákvæmni við, sjeu einatt að aukast, t. d. að rannsaka smáverugróður í saltfiski, sem geti valdið mjög miklum skaða. Nefndin fellst á, að nauðsyn beri til að sinna þessu, og leggur til, að veittar sjeu i þessu skyni 2000 kr.

Þar sem nefndin hefir lagt það til, að lækkaður verði styrkurinn til Búnaðarfjel. Íslands, úr 200000 kr. niður i 175000 kr., þá vill hún samræmisins vegna gera það að tillögu sinni, að styrkurinn til Fiskifjel. Íslands verði lækkaður úr 70000 kr. niður í 60000 kr., og er það 5000 kr. hærra en stjórnin lagði til, að veitt væri.

Í neðri deild var samþykt 10000 kr. fjárveiting til lendingarbóta i Grindavík, en lendingin þar hafði eyðilagst í hafróti og ofviðri í janúarmánuði síðastl. Nefndin telur rjett, að eigendur jarðanna bæti skemdir þessar að nokkru leyti, og vill því setja það skilyrði fyrir fjárveitingunni, að helmingi hærri upphæð sje lögð fram á móti.

Undanfarin ár hefir talsverðu fje verið varið til þess að leita nýrra markaða fyrir íslenskar afurðir. Þar sem nú hefir verið leitt i lög, að sjerstakur erindreki skuli vera á Spáni eða Ítalíu, en þar er mestur hluti sjávarafurða vorra seldur, og því þarf ekki að verja fje af þessum lið tii sendifarar þangað, virðist nefndinni nægilegt að áætla 5000 kr. í þessu skyni.

Samband íslenskra heimilisiðnaðarfjelaga sótti um hækkun á þessum lið upp í 10000 kr. Nefndin sá sjer ekki fært að verða við svo mikilli hækkun, en viðurkennir hins vegar, að fjelaginu muni nauðsyn á hærri styrk en það hefir nú. Vill nefndin sýna starfi sambandsins þá viðurkenningu, að leggja til við hv. deild, að hún hækki styrkinn til þess um 1000 kr.

Neðri deild samþykti að veita leiðbeinanda i húsagerð til sveita 1200 kr. i ferðakostnað og skrifstofufje. Nefndin getur ekki fallist á, að nauðsyn beri til að veita fje til skrifstofuhalds í sambandi við þetta starf. Hinsvegar telur hún rjett, að leiðbeinandinn fái nokkurn ferðastyrk. Vill hún því lækka liðinn niður í 800 kr. og fella niður orðin »og skrifstofufje«.

Neðri deild hefir við 3. umræðu fjárlaganna samþykt nýjan lið, að upphæð 1000 kr., til að gera laxgenga fossana Laxfoss og Glanna í Norðurá í Mýrasýslu. Engin plögg liggja fyrir í málinu, og nefndinni er ekki kunnugt um það,

að samningur hafi verið gerður við menn þá, er veiðirjett eiga í nefndum fossum og ánni yfirleitt. Verður því að telja líklegra, að svo sje ekki. Nefndin verður því eindregið að leggja það til, að liðurinn sje feldur niður.

Við 3. umræðu fjárlaganna í Nd. var tekinn upp í fjárlagafrumvarpið nýr liður, að upphæð 6000 kr., til fyrverandi eiganda Breiðafjarðarbátsins »Svans«, upp í rekstrarhalla, gegn jafnhárri upphæð úr sýslusjóðum Snæfellsness- og Dalasýslna. En þar sem Alþingi hefir áður veitt töluvert fje upp í rekstrarhalla bátsins, og það í trausti þess, að það yrði lokaveiting, þykir nefndinni vera ástæða til, að upphæð þessi sje lækkuð um 2000 kr.

Nefndin leggur til, að feldur sje niður styrkurinn til Lúðvíks Jónssonar. Er það þó ekki af því, að hún vilji fella neinn dóm um verkfærasmíði það, sem hann hefir með höndum, heldur telur nefndin, að verkfæratilraunir sem þessar heyri undir Búnaðarfjelag Íslands.

17. gr.

Rauðakrossfjelag Íslands, sem stofnað var síðastliðinn vetur, hefir sótt um 3000 kr. styrk. Telur nefndin fjelag þetta vera maklegt styrks af ríkisfje, og leggur til, að því verði veittar 1000 kr.

18. gr.

Nefndin leggur til, að lífeyrir skáldkonunnar Ólafar Sigurðardóttur verði hækkaður um 200 kr. Ennfremur flytur hún tillögur um, að tveim læknisekkjum verði veittur nokkur styrkur umfram lögboðin eftirlaun, þeim Rannveigu Tómasdóttur, ekkju Magnúsar læknis Jóhannssonar, og Önnu Gunnlaugsson, ekkju Halldórs læknis Gunnlaugssonar. Loks leggur hún til, að Sigrúnu Gestsdóttur, ekkju Stefáns Eiríkssonar, verði veittur 600 kr. lífeyrir. Er nefndinni kunnugt um, að ástæðum allra þessara kvenna er þannig varið, að þær hafa fulla þörf styrksins.

19. gr.

Nefndin er sammála um að leggja það til, að Sveini Björnssyni fyrv. sendiherra verði greiddar 10000 kr. af fje því, sem veitt er til óvissra útgjalda, upp í tjón það, er hann hefir beðið af húsakaupum í Kaupmannahöfn vegna embættis síns. Nefndinni er kunnugt um, að tjón hans af kaupunum hefir orðið miklum mun meira en þessari upphæð nemur, en treystir sjer þó ekki til að samþykkja hærri upphæð en 10000 kr., og er sú upphæð ákveðin í samráði við stjórnina.

22. gr.

Ákveðið er, að á þessu ári verði lokið við byggingu sjóvarnargarðsins á Siglufirði. Er áætlað, að framlag bæjarins til byggingarinnar verði um 25 þús. kr. Hefir ríkisstjórnin ákveðið að lána Siglufjarðarkaupstað 15 þús. krónur úr viðlagasjóði til þessa verks, og telur nefndin því rjett, að heimild þessi sje sett í fjárlögin.

23. gr.

Fjárveitinganefnd Nd. fjekk samþykta heimild fyrir stjórnina til að greiða tjón það, sem verða kynni á tilraunum Sambands ísl. samv.fjel. að senda frosið kjöt á erlendan markað á hausti komanda. Þótt nefndin telji mikla nauðsyn á, að tilraun þessi verði gerð, og sje því samþykk, að ríkissjóður veiti nauðsynlegan stuðning til þess, þykir henni þó varhugavert að gefa jafnvíðtæka heimild sem hjer er um að ræða. Kom til tals í nefndinni að ákveða einhverja upphæð, er ekki mætti fara fram úr, en þó varð það að samkomulagi að leggja til við háttv. deild, að ábyrgðin næði að eins til $^3/_4$ hluta af tjóni því, sem af tilraununum kynni að hljótast, en útflytjendur tækju á sig $^1/_4$ hluta.

25. gr.

Við 3. umr. i Nd. var samþykt heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast 150 þús. kr. lán fyrir Akureyrarkaupstað, til hafnarbóta, og 30 þús. kr. lán til tóvinnufjelags Vestur-Ísfirðinga. Nefndin telur mjög varhugavert af Alþingi að ýta undir bæjar- og sveitarfjelög að ráðast í stórfeld fyrirtæki fyrir lánsfje. Í annan stað hefir fjármálaráðherra ótvírætt gefið í skyn, að hann muni ekki nota þessar heimildir, og virðist því tilgangslitið að láta þær standa í fjárlögum. Nefndin hefir því orðið ásatt að leggja það til, að liðir þessir verði niður feldir.

Alþingi, 25. apríl 1925.

Jóh. Jóhannesson, form. og frsm. | Hjörtur Snorrason, fundaskrifari. | Ingibjörg H. Bjarnason.

Guðm. Ólafsson. Einar Árnason.